

„Pentru mine, arta nu este o investiție, ci o pasiune.”

Neurologul de origine transilvăneană, colecționar de artă și medic stabilit în Germania, a preluat colecția de tablouri a tatălui său, care numără în prezent trei sute de lucrări. Unele dintre lucrări reprezintă arta transilvăneană din perioada dintre cele două războaie mondiale, dar Dr. Josef Böhm a creat, de asemenea, o mare colecție contemporană de artă central-europeană. El face toate acestea nu pentru bani sau investiții. Pentru el, cel mai important lucru este să păstreze valorile reale.

Auzim adesea că arta vindecă. În calitate de neurolog, puteți confirma acest lucru?

Aș spune mai degrabă că arta ne lărgeste orizonturile și ne ridică de la problemele cotidiene la o sferă spirituală mai înaltă. În acest sens, pentru mine, este într-adevăr esențială pentru bunăstarea spirituală. Artă dezvăluie realitatea mai profundă din spatele vizibilului. Eu, de exemplu, petrec mult timp cu arta constructivistă și este fascinant să descopăr conexiunile din spatele structurii formelor.

György Jovián. Mnemosyne: *Puteți aplica această viziune la activitatea dumneavoastră medicală ?*

Da, sunt un tip vizual, iar în neurologie, domeniul meu principal este examinarea cu ultrasunete a nervilor. Unul dintre colegii mei a remarcat că nu este o coincidență faptul că sunt și colecționar de artă și că analizez imagini în munca mea.

Tatăl ei a fost, de asemenea, un colecționar de artă medicală în Transilvania. A fost un model pentru tine, pentru a-i călca pe urme?

Tatăl meu, Josef Böhm Sr., a fost într-adevăr un model pentru mine, la fel ca și mama mea, care a fost de asemenea medic și colecționar. De la ei am moștenit pasiunea pentru tablouri. Părinții mei au absolvit medicina la Universitatea Maghiară din Târgu Mureș și amândoi au devenit medici districtuali în Salacea, un sat din județul Bihor. M-am născut în 1960, iar fratele meu este cu doi ani mai mic decât mine. Ne-am mutat la Oradea în 1970, unde tatăl meu lucra ca radiolog, iar mama era medic la clinica de reabilitare a stațiunii balneare Baile Félix. Din punct de vedere politic, a fost o perioadă foarte grea: în timp ce Ungaria avea o formă relativ mai umană de sistem de partid unic, România avea un comunism de tip stalinist, de cult al personalității, implementat de "titanul Carpaților", Nicolae Ceaușescu.

Josef Böhm Senior.

În acest climat, nu era riscant să colecționezi tablouri?

Bineînțeles că da! Părinții mei au început să colecționeze în anii șaizeci, cu lucrări ale unor pictori clasici din Baia Mare și alte lucrări contemporane. În timpul regimului comunist-naționalist al lui Ceaușescu, operele artiștilor aparținând minorităților naționale au dispărut de pe pereții muzeelor. Întrucât nu era posibil să se exporte opere de artă din România, multe dintre ele au primit un statut protejat. Probabil că au aflat că colecționăm tablouri prin ascultarea telefoanelor noastre. Într-o zi, un polițist a venit pe neașteptate la noi acasă și a pus câteva dintre tablourile noastre pe lista de protecție. Așa că atunci când am părăsit România, în 1981, a trebuit să lăsăm în urmă o parte din colecție.

Klaus J. Schoen: Fără titlu

În aceea perioada, majoritatea familiilor transilvănene care au emigrat au plecat în Ungaria. Nu-ți doreai să emigrati în Ungaria?

Da, obținusem deja o declarație de admitere din partea Ungariei în anii 1970. Eu și fratele meu am jucat tenis de masă pentru echipa națională a României. Aveam o cunoștință la un club sportiv din Budapesta, care ne-a ajutat să obținem documentele necesare pentru repatriere. Dar autoritățile românești au șantajat-o pe mama mea: îi trimiseseră anterior un "pacient" sub acoperire care plătise bani pentru tratament. Autoritățile au amenințat-o apoi pe mama mea: fie o vor da în judecată, fie ne vom retrage cererea de emigrare în Ungaria. Părinții mei au ales cea de-a doua variantă.

Cu tatăl lui la Târgu Mureș

Cum a intrat Germania în joc?

Strămoșii mei din partea tatălui meu erau șvabi din Satu Mare. Fratele meu a participat la Campionatele Europene de tenis de masă de la Berna în 1980, de unde a trecut ilegal în Germania și a solicitat cetățenia pe baza originii noastre germane. Deoarece era deja campion al României și campion european de dublu la juniori la acea vreme, germanii i-au semnat cererea. Nu s-au înșelat, pentru că fratele meu a devenit campion german la simplu într-un an. Între timp, între România și Germania a fost încheiat un acord secret, prin care germanii din Romania erau vânduți pentru valuta de către tovarășul Ceaușescu statului german. Sa puteam sa emigrăm în decembrie 1981.

Expoziție în Gyula (2019)

Cred că ai început facultatea de medicină la Cluj Napoca. Ai vrut să urmezi exemplul părinților tăi în alegerea carierei tale?

Inițial voiam să fiu istoric, dar să studiez istoria în România a fost ca și cum aș fi învățat să mint. O carieră în medicină părea neutră din punct de vedere politic, dar m-am gândit: dacă în familie sunt deja doi medici, de ce un al treilea? Părinții mei voiau să devin medic, dar știau că dacă mă forțează nu mă vor duce nicăieri. Așa că mi-au spus: mai bine nu te înscrii la facultatea de medicină, pentru că îi iau doar pe cei mai buni. Bineînțeles, m-am înscris la facultatea de medicină din sfidare și, în ciuda faptului că era de zece ori mai mare decât numărul de înscrieri, am intrat la Universitatea din Cluj. Am absolvat un an și jumătate din studii, când ne-am mutat în Germania pentru a ne reuni familia, cu ajutorul fratelui meu. Certificatul de absolvire a facultatatiei românești nu a fost acceptat în Germania, așa că a trebuit să repet clasa a 12-a și să încep din nou facultatea medicală. Între timp, am jucat tenis de masă în Bundesliga și, în calitate de jucător profesionist, mi-am finanțat studiile din veniturile mele. După absolvire, mai multe cluburi sportive germane mi-au oferit un contract. Am ales Lübeck pentru a mă alătura clinicii de medicină internă de acolo. Ulterior, am obținut calificarea de neurolog, iar din 2002 până în 2015 am fost șef al departamentului de neurologie de la clinica din Freiberg, lângă Dresda. În prezent, lucrez în practică privată în Kurfürstendamm, Berlin.

Tatăl tău a murit în august anul trecut. Ai fi putut să-și vânda colecția și să trăiești o viață de lux. De ce ai continuat să colecționezi?

Am simțit că arta este o legătură puternică cu patria mea. Nu numai că am preluat colecția tatălui meu, dar am și extins-o. În prezent, colecția este formată din aproximativ trei sute de piese. Acesta este împărțit în două părți principale. Prima este arta transilvăneană din secolul

XX, în special din perioada dintre cele două războaie mondiale. La acea vreme, un prieten apropiat al familiei mele din Oradea era Miklós Jakobovits, pictor și muzeolog, care ne-a ajutat foarte mult pe mine și pe tatăl meu. Ne-a dus în atelierelor mai multor artiști transilvăneni și ne-a învățat ce înseamnă adevărata calitate în arta plastică. El ne-a format gusturile. În România, Transilvania a fost o regiune specială și din punct de vedere spiritual: maghiari, români, germani, evrei, armeni au trăit împreună. Era o lume multiculturală și plină de culoare, chiar dacă politica culturală oficială încerca să suprimă minoritățile culturale. Ideile transilvănene ale lui Károly Kós erau cele mai apropiate de inima mea și, în acest spirit, am continuat să completez colecția tatălui meu. În același timp, mi-am creat propria colecție de artă contemporană din Europa Centrală.

Cu ce concept?

Vizitez adesea muzee din Germania și am observat că este dificil să ajungem la germani cu expoziții ale unor artiști din fostul bloc estic. Cu toate acestea, dacă încerci să prezinți arta maghiară sau transilvaniană într-un context mai larg, ca parte a artei central-europene, aceasta tinde să primească mai multă atenție. Cunosc personal mai mulți artiști contemporani din Europa Centrală și sunt, de asemenea, foarte apropiat de constructivism, care are o tradiție puternică în Ungaria. Astfel, am reușit să prezint lucrări de Dóra Maurer, András Mengyán, Tamás Konok, László Lakner și György Jovián, printre alții, la o expoziție în Germania. În iunie 2022 voi putea expune materialul meu contemporan constructiv din Europa Centrală la Schloss Königshain, lângă Görlitz, adică, pe lângă lucrările maghiare, voi expune și lucrări ale unor artiști polonezi, cehi, slovaci, germani, romani, austrieci și elvețieni.

Noémi Ferenczy: Grădinarii (tapiserie)

Ce înseamnă pentru dumneavoastră colecționarea de artă? În primul rând o investiție?

Nu o fac pentru bani, deși presupun că, dacă cumpăr de la artiști care au o viață de muncă în spate, nu pot da greș. Probabil că aceste lucrări vor mai fi valoroase peste zeci de ani. În același timp, nu cumpăr tablouri de la pictori doar pentru că sunt la modă astăzi, probabil că mâine aș putea să le vând lucrările la un preț mai mare și să trăiesc bine. Mă interesează doar să creez o colecție de o calitate artistică cu adevărat înaltă. Este o pasiune pentru mine. Este foarte interesant să găsești tablouri, să descoperi istoria unui tablou: uneori mă simt ca și cum aș călca pe urmele lui Columbo.

Expoziție la Salonul Universității Semmelweis din Budapesta (2014)

Dacă nu este vorba de investiții, atunci despre ce este vorba? Un sentiment de patronaj misionar?

Urmând exemplul tatălui meu, și pentru mine, păstrarea valorilor este cel mai important lucru. Am prezentat colecția transilvăneană în mai multe locuri din Germania și am expus-o la Institutul Cultural Maghiar din Bruxelles. În 2019, colecția a făcut un turneu în Ungaria și România. Mai întâi la muzeul din Gyula, de acolo am dus-o la Centrul de Artă Transilvană din Sfântu Gheorghe și apoi la Târgu Mureș. Acolo, colecția noastră a fost combinată cu materiale din patru muzee din Transilvania și a fost realizat un amplu catalog, cu eseuri

semnate de cinci istorici de artă români, trei maghiari și o sasoica. Materialul transilvănean dintre cele două războaie mondiale a fost mutat între timp la Oradea, în Palatul Episcopal. În martie anul viitor, acolo se va deschide o expoziție permanentă, la care vom împrumuta șaiszeci și cinci de tablouri. Mi-aș dori ca o parte din colecție să se întoarcă în Transilvania pe termen lung, pentru că acolo este locul ei.

Expoziție la Salonul Universității Semmelweis (2014)

Ce planuri aveți pentru colecția dumneavoastră contemporană din Europa Centrală?

Anul viitor, doresc să construiesc un spațiu expozițional de șaptezeci de metri pătrați în Freiberg, lângă casa noastră, unde aș dori să organizez trei expoziții de renume internațional pe an. În orașul nostru nu există un muzeu de artă, dar este mare nevoie de un spațiu expozițional contemporan. Chemnitz va fi Capitală Europeană a Culturii în 2025, iar situl Freiberg, aflat în patrimoniul mondial, va fi inclus în program. Sper să contribui la aceste evenimente cu colecția mea privată.

Dar aceasta reprezintă o cheltuială considerabilă, trebuie investit mult timp și energie. Merită să cheltuim atât de mult pe artă? Sunteți îngrijorat de viitorul colecției dumneavoastră?

Ar fi frumos ca această colecție să fie transmisă celei de-a treia generații, copiilor mei. Dar o fac cu adevărat pentru prezent, pentru bucuria momentului prezent. Arta oferă experiențe și bogăție spirituală, o sursă de bucurie care nu poate fi înlocuită cu nimic altceva.

Trei generații din familia Böhm